

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Лалка Борисова

Научна специалност: „Икономика и управление (по отрасли)”,

ПН 3.7. „Администрация и управление“

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.7. Администрация и управление

Автор на дисертационния труд: Божидар Георгиев Бабаджанов

Тема на дисертационния труд: **Разработване на функционални стратегии в организациите от публичния сектор (по примера на община Бургас)**

Основание за представяне на Рецензията: Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 224/05.11.2024 г. на Ректора на МВБУ – Ботевград

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

1. Информация за докторанта

Божидар Бабаджанов е докторант в самостоятелна форма на обучение в Международно висше бизнес училище, съгласно Заповед № 263/13.12.2023 г. на Ректора на МВБУ. Развитието на творческата биография на докторанта красноречиво показва концентрация на изследователската дейност в добре структурирано направление в сферата на функционалните стратегии в публичния сектор и мениджмънт

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Докторската дисертация е в обем от 228 страници. Структурата се състои от увод, изложение в три глави, заключение, библиография (общо 73 източника, от български и чужди автори и в Приложение 67 Законови и подзаконови нормативни актове). В текста са включени 18 фигури и 10 таблици. Към дисертационния труд има 2 Приложения в обем от 15 страници.

Заглавието на дисертацията е ясно формулирано и е в тясна връзка с докторската теза. Избраната тема е актуална от гледна точка на ролята на основните насоки в публичните политики и планирането на общинско ниво – разработването на общински стратегии, планове, програми и проекти. Акцентът, който авторът поставя в този труд върху функционалните стратегии, разработвани на общинско ниво е обусловен от разбирането, че те регламентират политиката на организацията от публичния сектор по отношение изпълнението на различните функции, които са й вменени от законодателството и подзаконовите нормативни актове. Дисертацията се отличава със задълбоченост на извършеното проучване, вникване в същността на изследваните проблеми, обективен анализ и аргументирани изводи, собствени определения.

Изследователската логика и структурата на дисертацията са добре изградени. При структурирането се спазва традиционния подход за написването на подобен род трудове – първо се изясняват теоретическите постановки по темата, на второ място се представят различните модели и се правят класификации, а на трето място се прави собственото проучване като се анализират данните от него и се разкриват възможностите, правят се предложения и насоки за усъвършенствания.

Обект на изследване са общинските администрации, като организации от публичния сектор, със специфичните, определени от закона функции и по-конкретно – плановата им функция по примера на община Бургас, а **предмет** са функционалните стратегии, разработвани от общинските администрации и по-конкретно – от общинска администрация Бургас, като специфични инструменти за реализиране на политиката им в различни функционални области.

Основната цел е да се разгледа обхвата на функциите, осъществявани в една общинска администрация, практиката на администрацията по разработване на планови документи, в т.ч. на стратегии и от там да се анализират процедурите

и качеството на функционалните стратегии, разработени и приети от администрацията и общинския съвет.

Докторската теза е основана на твърдението, че „Ролята и мястото на функционални стратегии като документи регламентиращи политиката на местните власти в различни области е недостатъчно осъзната, а практиката - недоразвита до необходимата степен на съответствие на обществения интерес и научните постижения. „Белите полета“ в това отношение могат да бъдат запълнени с възприемането на ефективни модели и добри практики, предлагани от учени и сродни организации“. Тази позиция е подкрепена от 6 изследователски задачи, в последствие развити и доказани в цялостното изложение.

Считам, че тезата е защитена в дисертационното изследване.

Първа глава (Разработването на функционални стратегии в публичния сектор като част от стратегическия планов процес) е в обем от 50 страници. Тя съдържа общо 4 параграфа.

Първият параграф (Особености на планирането в общинските администрации) има теоретичен характер. Авторът изяснява в какво точно се изразяват спецификите в планирането в организациите от публичния сектор и по-специално в общинските администрации, като първо се определя базисната същност на планирането, определяща структурната подредба в посока съставяне на управленска функционална структура. Открити са авторови виждания в тази посока. Изяснени са спецификите на функцията „планиране“, приложена в управлението на публични организации.

Правейки преглед на литературата, докторантът пояснява, че за да планира самостоятелно една организация, трябва да има характеристиките на „стратегическа бизнес единица“ (СБЕ), като по този начин обяснява и основанията за причисляването на общинските администрации в тази категория.

Докторантът проследява историческото развитие на науката и практиката за планиране, графично е онагледена логиката и последователността при формулиране на цели и средства (политика – стратегия – тактика); документи, разработвани за формиране и реализиране на политики (общ стратегически план – секторни стратегии – програми – проекти – планове за действие). Систематизирана е основната цел на една общинска стратегия.

Във втори параграф (Класификация на стратегиите. Специфика на функционалните стратегии в публичния сектор) докторантът прави

класификация на стратегиите по различни признаци, като във фокуса на дисертационния труд са поставени функционалните стратегии, разработвани от общинските администрации, като специфични инструменти за реализиране на политиката им в различни функционални области. Направен е паралел между функционалните стратегии в бизнес организациите и такива от публичния сектор.

В **трети параграф (Обхват на функциите на общинската администрация)** темата се надгражда, докторантът систематизира областите, за които се разработват функционалните стратегии от органите на местно самоуправление (администрацията на кмета (общинска администрация) и общински съвет). Систематизиране са областите на компетентност на кмета, като ръководител на общинската администрация с уточнението, че това са и областите, в които може да се разработват стратегии за развитие, тъй като те попадат в сферата на управленските правомощия на органите на местното самоуправление. В този параграф се проследява Логическа връзка между правомощия, звена, функции и стратегии на органите на общинската администрация.

Акцентиращ се върху функциите на бюджетните организации.

В **четвърти параграф (Методики и модели за разработване на стратегически документи в публичния сектор)** се посочва, че има методически указания за мониторинг и оценка на публични политики, програми и стратегии, но не и такива за тяхното разработване. Цитират се известни автори по темата, според които липсата на методики за разработване на стратегическите документи в организациите от публичния сектор е причина много от тези документи да не са с добро качество. Докторантът цитира данни от проведено проучване сред 180 държавни служители, обучаващи се в курсове „Стратегическо планиране в публичния сектор“ в НБУ, които посочват редица слабости и недостатъци на анализираните стратегии. **Основен извод**, който прави авторът на базата на резултатите от проведеното анкетно проучване е, че липсата на Методология за стратегическо планиране в Република България до 2010 г. е причина за наличието на такова голямо разнообразие в съдържанието, структурата и обхвата на анализираните стратегически документи.

Докторантът прави критичен анализ на действащите методологии и методически указания в системата на стратегическото планиране, иновационната стратегия на България от 2003 г., прави обосновани изводи и заключения, което

считам за научен принос. На тази основа са систематизирани и **модели на планиране** и процес на разработване и прилагане на стратегиите. Направени са изводи по тази глава.

В тази глава докторантът демонстрира отлично познаване на теоретичните постановки свързани с публичните организации и системата на планиране и разработване на стратегически документи, показва способност да *оцени и очертае* проблемните области, да *направи обосновани изводи* и *формулира* целесъобразни заключения.

Втора глава (Анализ на практиката на общинска администрация – Бургас, по разработване на функционални стратегии), е в обем от 80 страници, в три параграфа. Докторантът умело надгражда съдържанието на дисертационното изследване, като акцентира на практиката на община Бургас по разработване на функционални стратегии.

Първи параграф (Критичен преглед на функционалния анализ на общинска администрация – Бургас) се проследява практиката по разработване на функционални стратегии.

В резултат на направеното проучване на нормативната уредба в Доклада за проведения функционален анализ на общинската администрация Бургас са идентифицирани 428 правомощия на кмета като ръководител на общинската администрация. Констатирани са пропуски по отношение на областите на обща компетентност на кмета по групи области на политики, открити са нормативни актове по вид и области на политиката и функции по определяне на секторна политика.

Във извършения функционален анализ на община Бургас са разграничени функциите в областите на правомощията на кмета като ръководител на общинската администрация, които са определени като **интровертни функции**, тъй като касаят упражняване на правомощията му, насочени към дейността на самата администрация и функции, свързани със специалните му правомощия в различните области на политиката, определени като **екстровертни функции**, тъй като са насочени към хора и структури извън администрацията. Систематизирани са и онагледени графично административните звена, които имат ангажименти по отношение осъществяването на интровертни и екстровертни функции.

В резултат на извършения функционален анализ на общинската администрация на община Бургас са определени силните страни и проблемни

области на администрацията. По изготвения Доклад за проведения функционален анализ на общинската администрация на община Бургас са направени критични бележки и коментари.

Втори параграф (Контент анализ на стратегиите и програмите на общинската администрация - Бургас по области на политиката) се разглеждат планове и програми на община Бургас. Открити са интровертните и екстровеертни функции, които не са обезпечени с разработването на стратегически документи. Според докторанта положителен факт е, че изпълнението на Стратегията за управление и разпореждане с общинската собственост на община Бургас се гарантира чрез разработването на Годишните програми за управление на общинската собственост и бюджета на общината. Направен е анализ и на Стратегия за управление на риска на община Бургас 2021-2023 г., като се констатира, че в разглеждания документ няма нищо специфично за рисковете, които са типични за дейността на община Бургас. При липсата на ясно дефинирани и оценени рискове не може да се предвидят и конкретни мерки за адекватна реакция и предотвратяване на негативните последици от тях. Според докторанта, в този вид тя не може да служи като ефективен инструмент за определяне и насочване на политиката на общинската администрация по отношение на тази така важна нейна функция. Открити са слабите страни и в другите анализирани документи, неправилни формулировки в SWOT анализа, а като най-качествената от гледна точка на изискванията към един стратегически документ е Стратегията за устойчиво развитие на туризма в община Бургас, 2018-2023 година.

Трети параграф (Референтен модел за разработване на функционални стратегии на общините) се разглеждат етапите (авторова систематизация), през които трябва да премине разработването на функционалните стратегии, **което оценявам положително.**

В своите анализи докторантът **правилно върви от общото към частното.** **Считам,** че дисертационното изследване е полезно с анализите за състоянието и наличието на редица планови документи в общинската администрация. Докторантът правилно е избрала темата на дисертацията си, надгражда съдържанието, прави собствени изводи и заключения, предлага модели за усъвършенстване.

В тази глава докторантът показва умения да прави анализ на планови документи, да откроява пропуски и грешки в тях, да прави обосновани обобщения.

Трета глава (Несъответствия в разработване на функционални стратегии в общинска администрация Бургас и добри чужди практики), е в обем от 56 страници, три параграфа и е с практическа насоченост. Докторантът констатира, че акцентът на това изследване, както и неговата иновативна важност идва от факта, че до този момент не е предлагана методическа последователност за изграждане на функционална стратегия в община. Изследването минава през 3 етапа, надлежно обяснени, представена е структура на общинската администрация – Бургас:

1. Идентифицирани несъответствия в стратегическия планов процес по разработване на функционални стратегии на общинска администрация Бургас;
2. В таблица са систематизирани най-чести поводи за разработване на функционални стратегии в администрацията, както и ползите/загубите от наличието (липсата) им;
3. Обобщени са вижданията (компетенции и поведенчески индикатори) на анкетираните относно това какви компетенции трябва да притежават служителите, занимаващи се с разработването, реализирането и мониторинга на стратегически документи;
4. Посочени са добри практики по разработване на функционални стратегии (община Варна, Пловдив и др.);

Направени са обобщения по Трета глава, а в **заключението** на дисертацията докторантът е направил необходимите обобщения и основни изводи от дисертационното изследване. Във всички части на дисертационното изследване е ясно видимо собственото присъствие и собствения почерк на докторантът, който определено показва качества на *прецизност и умения за анализ и синтез на данни*, компетенции и визия за преодоляване на доказани проблеми и препоръки за усъвършенстване на дейността.

Следва да се подчертае, че рецензираното дисертационно изследване се отличава по своята комплексност, широта, дълбочина и обосновка на широк спектър целесъобразни предложения и иновативни подходи.

II. Научни и научно-приложни постижения в дисертационния труд

Научният принос на дисертацията може да се потърси в няколко тематични направления. Приемам научно-приложни приноси (6) в дисертационното изследване, формулирани от докторанта.

Приложението на тези постижения може да подобри плановата практика. Посочените научни и научно-приложни постижения в дисертацията са лично дело на докторанта. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертацията.

III. Критични бележки, препоръки и въпроси

Като член на журито по конкурса за образователна и научна степен „доктор“ нямам критични бележки по представената дисертация и изследователската дейност на докторанта, които да повлияят съществено върху положителната оценка на съдържателната част на дисертационното изследване. Доброто познаване на теорията и практиката на общинската администрация АІ е добра основа за надграждане на изследванията в тази посока. Дисертационното изследване отговоря на съдържанието и изискванията за разработване на подобен труд.

IV. Други въпроси

Авторефератът дава представа за обекта, предмета, тезата, целта и задачите на изследването, както и за използваната методология, за структурата и за съдържанието на труда като цяло.

Докторантът е посочила 10 самостоятелни *публикации* по дисертацията, публикации в реферирани и индексирани издания: студия, статии, доклади, в страната и чужбина.

V. Заключение

Дисертацията е *цялостно, задълбочено и добросъвестно научно изследване* на актуален и значим и теоретико-методологически и научно-приложен проблем, съдържа *съществени научни и научно-приложни приноси* в областта на планирането на общинско ниво и *определено* може да бъде *положително оценена*.

Акцентът, който авторът поставя в този труд върху функционалните стратегии, разработвани на общинско ниво е обусловен от разбирането, че те регламентират политиката на организацията от публичния сектор по отношение

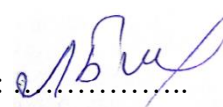
=

изпълнението на различните функции, които са й вменени от законодателството и подзаконовите нормативни актове.

Използваната и цитирана литература е достатъчна по обем и включва известни автори по темата.

Това ми дава основание за положително заключение, че дисертационният труд **съответства** на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение, както и на Правилника за провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в МВБУ, поради което **предлагам** на уважаемите членове на научното жури да **гласуват ОНС „доктор“ на Божидар Бабаджанов.**

София, 19 ноември 2024 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
(проф. д-р Лалка Борисова)